

ганням. Цим бажав я теж посередньо закріпити амбіцію пластунів. На жаль, найшлися такі вчителі, які вважали, що вони урядово не зобов'язані до цього і мають свої власні способи примусити учнів до науки. Деякі пластуни приписували погіршення своїх успіхів у школі власне своїй приналежності до Пласту, якого той чи інший учитель, мовляв, не любить, і тому виступали з Пласту. З таких причин число пластунів зменшувалося, тим більше, що я послідовно вимагав від пластунів, щоб перша річ вчилися для школи, бо з неуків Пластові користи нема. Вкінці лишився один гурток, приблизно з восьми членів, які не потребували боятися за свої поступи. Я їх списав, список прибав у залі гімназії, мовляв, це вже справжні пластуни. З ними почалася підготовка до пластових іспитів, почалися пластові прогулянки тощо — вже без давніших перепон і труднощів. Поволі почали до цього гуртка прибувати інші кращі одиниці, які давніше держалися в справі Пласту в резерві. Учителі поволі привикали до цієї нової установи, дарма що дирекція не знала, куди зачислити її в річному звіті. Вкінці рішилася вкласти звіт Пласту між звіти руханкових імпрез. Звіти з діяльності Пласту, в яких я завжди підкреслював окремішність від шкільних урядових виховних заходів, я мусів відтак завжди предклатати до річного гімназійного звіту, що мало ту добру сторону, що дозволило зберегти історію початків Пласту (якщо ці звіти десь ще заховалися).

Перший удар з владою наступив, коли я урядив перше, покищо скромне, внутрішньо-гімназійне, все таки настроєм святочне прийняття в члени Пласту, на яке я льояльно запросив директора і учительський збір. Хоч я в запрошенні прохав про точне прибуття з уваги на обов'язкову для пластунів точність у пластових сходах, дирекція в урядовому товаристві професора-секретаря прибула з опізненням, — мабуть, для зазначення, що точність її не зобов'язує. Крім дирекції, прибуло ще один чи двоє прихильних, подеколи цікавих на цей «Пласт» учителів. Сходина відбулася за програмою. Пластуни мали, як це стояло в друкованому вже пластовому уставі, при прийнятті їх у члени Пласту складати на мої руки письмові заяви, що вони точно сповнятимуть пластові обов'язки (т. зв. вписові карти). Під час пластового приречення, що його всі одногосно виголошували, всі приявні встали — за винятком директора й секретаря. Після сходин директор покликав мене до канцелярії і питався, що це за письма складали пластуни на мої руки. Я пояснив, що так приписано в друкованому уставі і що це заяви вірності пластовому закону. На це директор заявив, що таких заяв складати не вільно, отже щоб я це відкликав; крім того, він додав, що завважив у клясі чужих осіб (це був дехто з запрошених батьків пластунів), отже в майбутньому нікому з-поза учительського збору на такі сходина приходити не вільно. Я вклонився і відійшов, здивований, що урядово друкованих приписів організації чомусь не вільно виконувати. Розуміється, я й не думав відкликати припису щодо складання пластових заяв, а святочних сходин я вже ніколи більше в шкільній залі не скликав.

Типовий ідеаліст, я, попри всю свою дисциплінованість і пошану для зверхників, ніякої влади ніколи не боявся, приймаючи, що влада, зокрема шкільна, не зважаючи на національність, як пропагатора культури, зрозуміє мої виховні наміри і не зможе мати щонебудь проти моральних засад, оформлених у Пластовому Законі. Тут зазначу, що мене ніколи не стрінув

одвертий закид проти моральних принципів Пластового Закону. Тільки після світової війни, у змінених умовах, нова влада почала вважати мене — без дійсного приводу і **не зачіпаючи Пласту** — за скритого бунтівника молоді і мало ревного прихильника влади, якій безкомпромісові принципи «Пластового Закону» не були до душі. Одному з провінціальних, дуже нетерпимих і самовладних директорів української гімназії, який уважав Пласт у своїй гімназії чисто шкільним гуртком, я був наразився письмом з Верховної Пластової Ради, підписаним мною, з дуже зрештою чемним проханням не уживати Пласту і його прапорів до звеличування чужонаціональних свят. Це помстилося на мені пізніше скрито ворожим ставленням цього ж директора до мене після його переселення. Він вкінці, видно, оскаржив мене перед владою за якусь несубординацію моєї кляси. Цілий рік тривали ще його заходи, щоб мене позбутися. Це й сталося в дивно теоретичний спосіб. Я був офіційним письмом перенесений куди інде і там брав платню, але вчив далі у своїй гімназії, аж до нового, теж теоретичного, перенесення до неї назад. Ще й пізніші директори підозрівали мене в хитротайній участі при нагодах демонстративних політичних виступів молоді.

До війни Шкільна Краєва Рада не бачила для австро-угорської монархії якоїсь небезпеки у виховних експериментах початкуючого, ще й захопленого своїм званням, учителя. Навпаки, шкільна влада була навіть вдоволена, що під її опікою державна школа виявляє поступову тенденцію впровадженням найновіших виховних засобів, додержуючи кроку західним державам. Рада Шкільна не те що дозволяла на організування українського скавтіну (дарма що й назва була інакша і інші, суто національні основи устрою), але на першу прилюдну пластову імпрезу в залі Народного Дому у Львові вислала **навіть офіційного делегата в особі тодішнього інспектора гімназії**, який особисто висловив мені, початкуючому вчителю, признання за успішну виховну працю серед молоді.

5. Пороги

За нашим зразком почали поставати пластові гуртки теж і в інших наших школах: в дівочій гімназії СС Василіянок та учительських семінаріях у Львові. По провінційних містах Галичини почали теж наче навздогін, поставати нові пластові «полки». Мало не в кожній школі найшовся учитель чи учителька (як вони, перші: пані Марія Кекиш, проф. Мирон Федусевич, проф. Северин Левицький і ін.), які відразу зрозуміли намір і ціль організації і безпроводно повели виховання молоді, хто в школі, а хто теж у позашкільних колах української молоді. М. і., прапор малих стрільчиків вселюдної школи ім. Грінченка, зорганізованих проф. М. Федусевичем, став пластовим прапором I полка ім. П. К. Сагайдачного, коли багато з тих стрільчиків вписалося до тодішньої академічної гімназії у Львові.

Поки почався той розвиток Пласту за нашим пляном, довідався я, що учні філії академічної гімназії теж ведуть від довшого часу зайняття і теж звать себе «Пластом» і «пластунами», а їх провідником є учитель руханки Петро Франко. Я, очевидно, був радий з розросту Пластового Руху, але бажав для добра справи одностайної акції, передусім одностайної ідеї, і збереження основної цілі Пласту від самих його початків. Небезпеку у схибленні з дороги провідної ідеї бачив я у можливості, що будуть підкопані